

Mr Adem Preljević

OŠ Vuk Karadžić, Novi Pazar

TRANSFORMACIJE MOTORIČKIH I SPECIFIČNIH MOTORIČKIH DIMENZIJA MLADIH PIONIRKI U ODNOSU NA PROGRAMSKE SADRŽAJE FUDBALA

Uvod

Fudbal je veoma popularna sportska igra. Igra se u školama, klubovima i jedan je od najmasovnijih sportova u našoj zemlji. Razvitak fudbala vezan je za njegova kvalitetna dostignuća. Ženski fudbal kao i muški su dostigli najviši domet i spadaju među najkvalitetnije u svetu. Kvalitet je najveći propagator koji kod pionira i omladine budi želju da se bave fudbalom.

Osnovni metod u ovom istraživanju je eksperiment sa posebnim i visokim zahtevima u njegovoj realizaciji, da ništa ne bude prepušteno slučaju.

Ovo istraživanje je bazirano na klasičnom tipu eksperimenata sa paralelnim grupama, od kojih je u jednoj uveden eksperimentalni faktor (eksperimentalna grupa), a druga (kontrolna grupa) služi kao mera modaliteta kao i veličina dejstva eksperimentalnog faktora primenjenog u prvoj grupi.

Uzorak varijabli obuhvata ukupno 24 varijable među kojima:

- 12 za procenu bazičnih motoričkih dimenzija,
- 12 za procenu specifičnih motoričkih dimenzija.

Koncepcija istraživanja

Ovim izražavanjem autori sagledavaju koliki je uticaj fudbala kao sportske igre na transformacije motoričkih i specifičnih motoričkih dimenzija, kako se one ispoljavaju i koliko često. Dvogodišnji eksperiment sa paralelnim grupama (eksperimentalna i kontrolna grupa) je pokazao do kojih razlika je došlo između grupa – eksperimentalne koja nastavu prati po posebnim zadacima i kontrolne grupe koja nastavu prati po nastavnom planu i programu. Utvrđene su razlike u motoričkim sposobnostima učenika u toku dve školske godine u standardnim školskim uslovima. Rezultati ovog istraživanja iskoristiće se u cilju pravljenja i modifikacije nastavnih planova i programa fizičkog vaspitanja, za ostvarivanje ciljeva i zadataka ovog nastavnog predmeta. Na osnovu dobijenih rezultata posebno je sagledana struktura motoričkih sposobnosti, kao i struktura situaciono motoričkih sposobnosti obrađenih najsavremenijim statističkim metodama. Teoretska i praktična vrednost istraživanja daće doprinos izornoj nastavi fizičkog vaspitanja.

Motoričke sposobnosti su bez sumnje vrlo složeno područje i do sada relativno slabo istraženo, uprkos datim brojnim teorijama i istraživanjima koja su do sada izvršena. Razlozi za takvo stanje najčešće su pripisivani lošim metrijskim karakteristikama merenih instrumenata, nereprezentativnosti uzoraka ispitanika i neadekvatnim postupcima za analizu podataka.

Motoričke i specifične motoričke dimenzije kao konstrukti određenih hipotetskih latentnih struktura motoričkog sistema, formiraju određeni motorički status svake individue. Odnos tog statusa prema konkretnim aktivnostima, pa prema tome i aktivnostima kineziološke prirode na polju edukacije, je jedno od relevantnih pitanja kineziološke teorije i prakse. Većina autora, ne zapostavljajući multidimenzionalni prilaz u interpretaciji bio-psiho-socijalnog integriteta svakog pojedinca, je spremna da u identifikaciji kretnih kvaliteta svakog enditeta da prioritetni značaj motoričkih dimenzija, kao dimenzija koje su prvenstveno odgovorne za rešavanje motoričkih zadataka.

Predmet ovog istraživanja je pokušaj da se posebnim programom fizičkog vaspitanja prouči uticaj sistematskog bavljenja fudbalom, utvrde veze između indikatora fizičkog razvoja s jedne strane i motoričke efikasnosti definisane zadacima s druge strane.

Rezultati ovog istraživanja, gde su primenjene multivarijantne metode obrade podataka osvetljavaju celokupni motorički prostor uticaja i učešća ženske omladine u sportu i fizičkoj kulturi, njenim specifičnostima razvojnog puta i biološkoj vrednosti.

Motoričke i specifične motoričke varijable, zajedno sa tehničkim sposobnostima moraju biti u nekoj određenoj korelaciji u fudbalu, a te vrednosti u potpunosti ne poznajemo.

Motoričke i specifične motoričke sposobnosti su mnogobrojne. One su vezane za nasleđe, za uticaj sredine i druge faktore. Ovim istraživanjem će se ustanoviti koliki je uticaj fudbala kao sportske igre na transformacije motoričkih i specifičnih motoričkih dimenzija, kako se one ispoljavaju i koliko često, od toga zavisi jednim delom i njihovo poboljšanje, njihov razvitak ili usavršavanje. Na specifične motoričke dimenzije njihov razvitak uticaće sa većim razmišljanjem o radnji, davanjem više informacija o izvođenju radnje i još nekim funkcijama koje će uticati na razvoj specifičnih motoričkih dimenzija.

Analize će pokazati do kojih razlika je došlo između eksperimentalne grupe koja je nastavu pratila tako što se u glavnom – osnovnom delu časa vežbao samo fudbal sa posebnim zadacima i kontrolnom grupom koja je nastavu izvodila po nastavnom planu i programu. Utvrdiće se razlike u motoričkim sposobnostima učenika u toku dve školske godine u standardnim školskim uslovima.

Cilj našeg istraživanja je sagledati uticaj dvogodišnjeg eksperimentalnog programa fudbala na transformacije motoričkih i specifičnih motoričkih dimenzija kod osnovnih škola, iz Novog Pazara (osnovna škola “Vuk Karadžić” i osnovna škola “Meša Selimović”).

Rezultati istraživanja

U ovom radu nisu prezentirani svi rezultati koji su dobijeni u toku obrade. Izvršena je njihova selekcija, koja pruža samo bitne numeričke informacije neophodne za razumevanje interpretacije rezultata. Naravno, vodilo se računa da i drugi istraživači mogu proveriti ispravnost dobijenih rezultata u ovom istraživanju, te su prezentirane osnovne matrice, dovoljne za ponovnu analizu istim ili drugim metodama. Ostale tabele i matrice se nalaze kod autora ovog istraživanja, i na zahtev mogu biti stavljene na uvid. Rezultati svih obrada su prikazani tabelarno, po prostorima za:

- STRUKTURA MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI EKSPERIMENTALNE GRUPE NA INICIJALNOM MERENJU,
- STRUKTURA MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI EKSPERIMENTALNE GRUPE NA FINALNOM MERENJU
- STRUKTURA SPECIFIČNIH MOTORIČKIH SPOSOBNOSTI EKSPERIMENTALNE GRUPE NA INICIJALNOM MERENJU

Rezultati u matricama interkorelacija prikazani su u tabelama. Generalno posmatrano na osnovu analize matrice interkorelacija varijabli može se uočiti:

1. dobijeni su statistički značajne korelacije između testova,
2. dobijena je značajna homogenost unutar i između grupa testova,
3. visoke korelacije dobijene su između testova.

NA OSNOVI DOBIJENIH REZULTATA ISTRAŽIVANJA MOŽE SE ZAKLJUČITI:

Da struktura motoričkih sposobnosti eksperimentalne grupe na finalnom merenju izgleda ovako: prva latentna dimenzija je definisana testovima iz različitog motoričkog prostora. Nju objašnjavaju testovi koordinacije (okretnost na tlu), repetitivne snage (dizanje trupa), brzine (trčanje 20 m. letećim startom) i gipkosti (pretklon na klupici). Na osnovu toga se može zaključiti da ona predstavlja faktor širokog opsega sa projekcijama gotovo svih važnih motoričkih sposobnosti, a koji je sličan generalnom motoričkom faktoru.

Struktura situaciono motoričkih sposobnosti eksperimentalne grupe na inicijalnom merenju pokazala je egzistenciju pet faktora i to: Prva latentna dimenzija je definisana testovima iz različitog specifično-motoričkog prostora. Nju objašnjavaju testovi bacanje i hvatanje odbijene lopte o zid (SR1R), poigravanje loptom zatvorenih očiju (SRZO), vođenje lopte u kvadratu (SRKV) i vođenje lopte u slalomu (SRSL).

Struktura motoričkih sposobnosti učenika kontrolne grupe na inicijalnom merenju pokazala je egzistenciju istih faktora kao i eksperimentalna grupa jer su pripadale istoj populaciji

Struktura motoričkih sposobnosti nakon dvogodišnjeg eksperimentalnog tretmana pokazala je sledeću egzistenciju: Prva latentna dimenzija je definisana testovima ravnoteže (MSOK), i eksplozivnosti (MDM). Eksperimentima je utvrđeno da maksimalna snaga koju može da razvije mišić ne zavisi od njegove dužine već jedino od površine njegovog poprečnog preseka odnosno od njegove debljine.

Struktura situaciono-motoričkih dimenzija kontrolne grupe na inicijalnom merenju analizirana je na osnovu svih informacija koje pruža obim transformacija (matrica sklopa, strukture i interkorelacija faktora).

Faktorska analiza situaciono-motoričkih dimenzija kontrolne grupe na finalnom merenju dala je četiri latentne dimenzije

Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da je za vreme eksperimentalnog tretmana došlo do značajnog poboljšanja skoro svih bazičnih motoričkih sposobnosti a naročito repetitivne snage i sposobnosti kojima smo procenjivali mehanizam za central-

nu regulaciju kretanja. Postavljena hipoteza H3 se na osnovu dobijenih rezultata može u potpunosti prihvatiti.

Na osnovu veličine i predznaka projekcije centroida na prvu diskriminativnu funkciju, može se zaključiti da starije pionirke koje su trenirale fudbal postižu bolje rezultate kod većine procenjenih testova kojima smo procenjivali situaciono motoričke sposobnosti.

Literatura

1. GABRIJELIĆ, M.: Metode za selekciju i orijentaciju kandidata za dečje i omladinske sportske škole, Visoka škola za fizičku kulturu, Zagreb, 1969.
2. GAJIĆ, V.: Fizičke sposobnosti fudbalaša, Fizička kultura, br. 9, Beograd, 1955.
3. GAJIĆ, V.: Neke morfološke i druge karakteristike vrhunskih igrača fudbala, Sportska praksa br 11-12, Beograd, 1970.
4. HOŠEK, A.: Struktura motoričkog prostora i neki problemi povezani sa dosadašnjim pokušajima određivanja strukture psihomotornih sposobnosti, Kineziologija, vol. 2 br. 2, Zagreb, 1972.
5. HOŠEK, A.: Nešto o određivanju fizičke sposobnosti, II kongres pedagoga fizičke kulture Jugoslavije, Zbornik radova, Zagreb, 1984.
6. JANKOVIĆ, I.: Faktorska analiza nekih testova za procenu motoričkih sposobnosti, Fizička kultura, br. 4, Beograd, 1984.
7. JUGOSLOVENSKI ZAVOD ZA FIZIČKU KULTURU I MEDICINU SPORTA: Stanje fizičkog razvoja i fizičkih sposobnosti učenika srednjih škola u Beogradu na kraju školske 1977-78 godine, Beograd, 1978.
8. KOVAČ, J.: Diskriminaciona vrednost testova preciznosti gađanja i pogađanja cilja pri određivanju dva nivoa motoričkih sposobnosti studenata, Zbornik radova, FFK, 2, Novi Sad, 1987.
9. KUKOLJ, M.: Uticaj izometrijskog, balističkog i repetitivnog mišićnog naprezanja na specifični mišićni potencijal, Magistarski rad, FFV, Beograd, 1977.
10. KURELIĆ, N.: Prilog proučavanju problema uticaja sistema telesnog vežbanja na neke fizičke sposobnosti i fizički razvitak sportista (studenata VŠFK), Fizička kultura, Beograd, 1957.
11. KURELIĆ, N., MOMIROVIĆ, K., STOJANOVIĆ, M., ŠTURM, J., RADOJEVIĆ, Ž., VISIKIĆ, N. i saradnici: Praćenje rasta, funkcionalnih i fizičkih sposobnosti dece i omladine SFRJ, FFV-Institut za naučna istraživanja, Beograd, 1971.
12. KURELIĆ, N., MOMIROVIĆ, K., STOJANOVIĆ, M., ŠTURM, J., RADOJEVIĆ, Ž. i VISIKIĆ-ŠTALEC, N.: Struktura i razvoj morfoloških i motoričkih dimenzija omladine, Institut za naučna istraživanja FFV Univerziteta u Beogradu, Beograd, 1975.